

College voor Examens

IMPLEMENTATIE
REFERENTIENIVEAUS
TAAL EN REKENEN
IN EINDEXAMEN VO

MAART 2012

Voortgezet onderwijs

Inhoud

1	Waarom deze brochure?	4
	Leeswijzer	5
2	Centraal examen Nederlands	7
3	Rekentoets VO	8
	2012: pilotjaar 1	9
	2013: pilotjaar 2	10
	2014: rekentoets VO onderdeel van het eindexamen	10
4	Doorlopende toetslijnen: afstemming tussen referentieniveaus	11
5	Kandidaten met een beperking	12
6	Nieuw computerexamensysteem	14
7	Wie zijn er bij de implementatie betrokken?	15
8	Informatiewijzer	16

1 Waarom deze brochure?

Vanaf het schooljaar 2013/2014 worden de referentieniveaus taal en rekenen voor het voortgezet onderwijs (VO) getoetst in het eindexamen VO. In deze brochure geeft het College voor Examens (CvE) aan op welke wijze toegewerkt wordt naar het afnemen van reguliere rekentoetsen en de centrale examens Nederlands waarin de referentieniveaus voor taal zijn verwerkt.

Voor wie is deze brochure?

Deze brochure is bedoeld voor iedereen die geïnformeerd wil worden over de wijze waarop de referentieniveaus taal en rekenen geïmplementeerd worden in het eindexamen VO. Deze brochure gaat over het implementatietraject als geheel: zowel taal als rekenen komt aan bod. U krijgt een beeld van het gehele traject, de implicaties daarvan, welke organisaties hierbij betrokken zijn en hoe een en ander zal verlopen.

Dat betekent dat deze brochure alleen gaat over de implementatie van de referentieniveaus taal en rekenen in het voortgezet onderwijs (VO): de *rekentoetsen VO* en de implementatie van de referentieniveaus in de *centrale examens (CE's) Nederlands*. SLO maakt een handreiking voor de *schoolexamens Nederlands*.

Wat vindt u waar?

Behalve deze brochure zijn er voor de diverse betrokkenen verschillende, aanvullende informatiekanalen. Als het gaat om de referentieniveaus *taal*, is het vooral van belang kennis te nemen van de in dat kader aangepaste *syllabi Nederlands* voor het jaar 2014. Meer hierover leest u in paragraaf 2.

Voor specifieke informatie over de *pilots rekentoets VO* wordt verwezen naar andere documenten, zoals een jaarlijks uitgegeven *activiteitenplanning* en een *voorlichtingsbrochure* waarin op detailniveau wordt ingegaan op de betreffende pilot voor dat jaar. De rekentoets VO wordt digitaal afgenomen. De genoemde informatie is daarom behalve op examensecretarissen ook gericht op systeembeheerders die binnen de school verantwoordelijk zijn voor de logistiek en de technische ondersteuning van de rekenpilots.

Informatiewijzer

Achterin deze brochure is een *Informatiewijzer* opgenomen die aangeeft welke informatie er is, voor wie deze bedoeld is en waar de informatie te verkrijgen is.

Wat doet het College voor Examens?

Het College voor Examens (CvE) is onder meer belast met de uitvoering van de centrale examinering en de rekentoetsen in het voortgezet onderwijs. Ten behoeve van het implementatietraject van de referentieniveaus taal en rekenen worden pilots georganiseerd en onderzoeken gedaan. De uiteindelijke implementatie van de referentieniveaus voor taal en rekenen is voorzien voor het examenjaar 2014.

Het College voor Examens heeft commissies ingesteld die de ontwikkeling van de centrale examens en de rekentoets sturen en begeleiden en die ze uiteindelijk vaststellen. Deze commissies bestaan uit docenten die werkzaam zijn in examenklassen VO, deskundigen uit het naasthoger onderwijs en specialisten op het betreffende terrein (Nederlandse taal/rekenen). Cito ontwikkelt de examens in opdracht van het CvE door docenten in te schakelen die uit het VO-veld komen. Vervolgens stellen de commissies die het CvE ingesteld heeft, de examens vast.

Daarnaast stelt het CvE procedures op rondom de afname van de centrale examens en de rekentoets VO. Het gaat dan onder andere om:

- regels voor afname;
- regelingen over toegestane hulpmiddelen;
- aanwijzing afnameperioden;
- aanpassingen voor kandidaten met een beperking;
- regels voor omzetting van scores naar cijfers.

Zie ook paragraaf 7, *Wie zijn er bij de implementatie betrokken?*

Leeswijzer

Deze brochure is als volgt opgebouwd:

- *paragraaf 2* gaat in op de wijze waarop de referentieniveaus *taal* worden verwerkt in de centrale examens *Nederlands*;
- *paragraaf 3* gaat in op het implementatietraject dat nodig is om de referentieniveaus *rekenen* te kunnen toetsen en op het ontwikkelen en uittesten van de *rekentoetsen VO* in pilots;
- *paragraaf 4* gaat in op de wijze waarop een doorlopende toetslijn wordt gerealiseerd, waarbij de referentieniveaus die in de verschillende onderwijssectoren (PO, VO en mbo) getoetst zullen worden, op elkaar worden afgestemd;
- *paragraaf 5* gaat in op de aanpassingen voor kandidaten met een beperking specifiek voor taal en rekenen;
- *paragraaf 6* gaat in op het digitale afnamesysteem;
- *paragraaf 7* gaat in op de organisaties die bij de implementatie van de referentieniveaus zijn betrokken;
- *paragraaf 8* beschrijft waar welke informatie te vinden is en op wie deze is gericht (*de Informatiewijzer*).

Wet Referentieniveaus

Op 27 april 2010 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel *Referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen* aangenomen. De wet is in het Staatsblad gepubliceerd en op 1 augustus 2010 in werking getreden. De kern van de wet vormt het *referentiekader taal en rekenen*. In dit referentiekader staat wat leerlingen op verschillende momenten in hun schoolloopbaan, op het gebied van taal en rekenen moeten kennen en kunnen. Daarmee wordt het referentiekader een leidraad voor scholen, docenten en onderwijsprogramma's in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs en in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). De wet vormt de basis voor doorlopende leerlijnen taal en rekenen.

Bron: www.steunpunttaalenrekenenvo.nl

Een toelichting op deze wet en de maatregelen en wijzigingen ten aanzien van examinering in het VO met betrekking tot de Nederlandse taal en rekenen zijn door de minister gecommuniceerd via brieven aan het VO-veld.¹

1. Brieven d.d. 23 oktober 2009, 21 mei 2010, 5 oktober 2010 en 3 november 2011, te raadplegen via www.steunpunttaalenrekenenvo.nl.

2 Centraal examen Nederlands

Vanaf het schooljaar 2013/2014 worden de referentieniveaus Nederlandse taal (2F voor vmbo, 3F voor havo en 4F voor vwo) in de centrale examens Nederlands getoetst. In het traject daar naartoe zijn globaal drie stappen te onderscheiden:

schooljaar 2011-2012

- 1 2011: aanpassen van de syllabi Nederlands VO en veldraadpleging daarover;
- 2 2012: onderzoeken referentieniveaus taal huidige centrale examens Nederlands;

schooljaar 2012-2013

- 3 onderzoeken consequenties aanpassing syllabi en onderzoek referentieniveaus Nederlandse taal voor de huidige centrale examens Nederlands.

Aanpassing syllabi

In het kader van de implementatie van de referentieniveaus taal zijn de syllabi Nederlands voor vmbo, havo en vwo voor het jaar 2014 aangepast. Het jaar 2014 is het jaar waarin de referentieniveaus Nederlandse taal worden getoetst in de centrale examens Nederlands.

Van november 2011 tot eind januari 2012 heeft er een digitale veldraadpleging plaatsgevonden over de aangepaste (concept)syllabi. De resultaten van de raadpleging worden meegenomen in de vaststelling van de definitieve versies van de syllabi Nederlands voor het jaar 2014. Deze syllabi worden in september 2012 gepubliceerd op www.examenblad.nl.

Onderzoek

Om te bepalen welke consequenties de aanpassingen in de syllabi zullen hebben voor de centrale examens Nederlands, heeft het CvE Cito opdracht gegeven om een onderzoek te doen naar de referentieniveaus Nederlandse taal in de huidige centrale examens Nederlands. Uit het onderzoek moet blijken of aanpassingen van de huidige centrale examens Nederlands nodig en wenselijk zijn, wil men kunnen vaststellen of een kandidaat aan het gewenste referentieniveau voldoet.

Wat geldt voor wie?

In de huidige centrale examens Nederlands *havo* en *vwo* wordt leesvaardigheid getoetst. Dit verandert niet door de implementatie van de referentieniveaus taal (zie verder pagina 11 over doorlopende toetslijnen). In de huidige papieren centrale examens Nederlands *vmbo* wordt lees- én schrijfvaardigheid getoetst. Bij de digitale afname van CE's Nederlands *vmbo* wordt lees-, luister- en schrijfvaardigheid geëxamineerd. Ook dit verandert niet door de implementatie van de referentieniveaus taal.

In schema voor 2014:

Nederlandse taal	papieren CE	digitaal CE
4F - vwo	leesvaardigheid	n.v.t.
3F - havo	leesvaardigheid	n.v.t.
2F - vmbo	lees- en schrijfvaardigheid	lees-, luister-, schrijfvaardigheid

Kandidaten met een beperking

Voor informatie over eventuele aanpassingen met betrekking tot de centrale examens Nederlandse taal voor kandidaten met een beperking: zie pagina 12.

3 Rekentoets VO

Vanaf het schooljaar 2013/2014 dienen alle eindexamenkandidaten VO een rekentoets te hebben afgelegd. Omdat voor rekenen geen schoolexamen wordt afgelegd, is het resultaat voor de rekentoets het eindcijfer voor rekenen.

De volgende referentieniveaus worden getoetst:

- 2F voor het vmbo;
- 3F voor havo en vwo.²

Het afsluitend toetsen van rekenen is nieuw in het voortgezet onderwijs. Daarom wordt in vier schooljaren toegewerkt naar het invoeringsjaar 2013/2014; een eerste afname van referentieniveaugerichte toetsen vond plaats in het schooljaar 2009/2010. Zo hebben scholen en organisaties de tijd om te oefenen met de inhoud en de logistiek en de planning, en om het niveau van de toetsen te bepalen. Het aantal betrokken scholen en kandidaten wordt gedurende deze vier jaren steeds groter. In deze paragraaf worden de stappen en activiteiten beschreven die in de aanloop naar het invoeringsjaar (2014) worden gezet.

Rekentoetswijzers als basis voor de rekentoetsen VO

SLO heeft in 2011 in opdracht van het ministerie van OCW ‘rekentoetswijzers’ ontwikkeld voor de referentieniveaus 2F (vmbo) en 3F (havo en vwo). Deze toetswijzers hebben een vergelijkbare functie als de syllabi behorend bij de centrale examens en zijn bedoeld voor docenten en toetsconstructeurs. Bij de rekentoetswijzers is ook een servicedocument opgesteld dat ingaat op inhoudelijke keuzes die zijn gemaakt. Ook bevat het servicedocument voorbeeldopgaven. Deze documenten zijn beschikbaar op www.steunpunttaalenrekenenvo.nl en op www.taalenrekenen.nl.

De rekentoets heeft betrekking op alle domeinen: getallen, meten & meetkunde, verbanden, en verhoudingen.³ Dit geldt zowel voor 2F als 3F. Voor de verschillende referentieniveaus worden verschillende rekentoetsen ontwikkeld (2F en 3F). Bij de vaststelling van de rekentoetsen wordt de betreffende rekentoetswijzer in acht genomen (2F dan wel 3F).

Pilots in 2010 en 2011

Cito heeft in 2010 en 2011 rekentoetsen ontwikkeld voor de niveaus 2F en 3F. Deze rekentoetsen zijn in 2010 in een pre-pilot afgenomen bij 33 scholen en in 2011 in een pilot op 66 scholen. De in deze pilots afgenomen toetsen waren nog niet gebaseerd op de rekentoetswijzers; deze waren nog niet beschikbaar. In 2011 is gebruik gemaakt van ExamenTester. De ervaringen uit de pre-pilot (2010) en pilot (2011) worden nadrukkelijk meegenomen bij de pilots van 2012 en 2013.

Tijdsplanning rekentoets VO

- 2010: pre-pilot rekenen (door Cito)
- 2011: beperkte pilot rekenen (door Cito)
- 2012: afname jaar 1 pilots rekenen (onder regie en verantwoordelijkheid van het CvE)
- 2013: afname jaar 2 pilots rekenen (CvE)
- 2014: reguliere afname rekentoets VO (CvE)

Bovenstaande planning geldt voor zowel 2F als 3F.

2012: pilotjaar 1

Nadat Cito in 2010 een pre-pilot en in 2011 een pilot heeft gehouden, vindt in 2012 de pilot voor het eerst plaats onder verantwoordelijkheid van het CvE. Aan de pilot in 2012 kunnen alle scholen deelnemen, mits zij zich tijdig hebben ingeschreven én de systeemcheck goed en op tijd hebben doorstaan. Op het moment van verschijnen van deze brochure is deze pilot net van start gegaan (12 tot en met 23 maart 2012).

Cito heeft voor deze pilot in opdracht van het CvE pilotrekentoetsen ontwikkeld. Voor het eerst zijn deze pilottoetsen gebaseerd op de rekentoetswijzers. De pilottoetsen zijn vervolgens vastgesteld door vaststellingscommissies van het CvE. Dit geldt voor zowel 2F (vmbo) als 3F (havo en vwo). De pilotrekentoetsen in 2012 zullen alleen computerscoorbare vragen bevatten. Vooral nog wordt ervan uitgegaan dat dit ook voor de uiteindelijke, reguliere rekentoetsen in 2014 het geval zal zijn.

ExamenTester

ExamenTester is de software die gebruikt wordt bij de reguliere digitale centrale examens in het VO. Het is ook de software waarmee de rekentoetsen binnen de pilot worden afgenomen. Op een groot deel van de VO-scholen (met name vmbo) is al ervaring opgedaan met ExamenTester.

Voor een deel van de scholen, met name havo- en vwo-scholen, is digitale examinering en dus ExamenTester echter nieuw. Deze scholen moeten de gelegenheid krijgen om zich niet alleen inhoudelijk zo goed mogelijk op de uiteindelijke afname van de centrale rekentoets in 2014 voor te bereiden, maar ook qua planning en logistiek.

In de pilot van 2012 kan de school met behulp van tien varianten voor 2F en tien voor 3F pilottoetsen afnemen bij enkele of alle examenkandidaten (4 vmbo, 5 havo en/of 6 vwo). Na de pilot worden omzettingstabellen gepubliceerd ten behoeve van de omzetting van scores naar cijfers. Ook wordt er een *voorbeeldtoets* aan scholen ter beschikking gesteld, zowel voor 2F als voor 3F waarmee scholen kunnen oefenen.

Evaluatie

Na de pilotafnames worden de pilots geëvalueerd, zowel via een analyse van de leerlingenantwoorden als door middel van vragenlijsten voor leerlingen, docenten/coördinatoren, examensecretarissen en systeembeheerders. Uitkomsten van deze evaluatie worden meegenomen in de pilots in de jaren daarop.

Kandidaten met een beperking

In de pilotrekentoets voor 2012 worden aanpassingen voor kandidaten met een dyslexieverklaring beproefd. In 2013 worden ook de aanpassingen voor de kandidaten met andere beperkingen meegenomen in de pilot.

Voor meer informatie over eventuele aanpassingen met betrekking tot de rekentoets voor kandidaten met een beperking: zie pagina 12.

2. In de eerste helft van 2012 wordt onderzocht of voor vwo een ander referentieniveau meer geschikt is (3S in plaats van 3F). Hiervoor heeft OCW een commissie ingesteld.
3. Als het niveau 3S vastgesteld wordt voor vwo, dan kan hiervan worden afgeweken. In het voorjaar van 2012 volgt hierover meer informatie.

2013: pilotjaar 2

Het jaar 2013 is voor de rekentoets een ‘generale repetitie’ waarbij opnieuw alle scholen aan de rekenpilot mogen deelnemen. Het verschil met 2012 is dat het CvE verwacht dat in 2013 (vrijwel) alle scholen zullen meedoen, met grotere aantallen kandidaten. Het is van belang dat scholen oefenen met het aantal afnames dat ze *in de reguliere situatie* verwachten.

Ook zal er in dit pilotjaar geoefend worden met een periode waarin de rekentoets VO herkanst kan worden. Omdat het om een digitale afname gaat en het aantal herkansers mogelijk hoger ligt dan bij gewone centrale examens is met name deze periode als generale repetitie van belang. Ten slotte worden in 2013 ook de aanpassingen voor kandidaten met een beperking meegenomen in de pilot (zie pagina 12).

Net als in 2012, wordt in 2013 na afname van de varianten in de pilot, per referentieniveau één variant als *voorbeeldtoets* aan scholen beschikbaar gesteld.

2014: rekentoets VO onderdeel van het eindexamen

Met ingang van 2014 (het schooljaar 2013/2014) moeten alle VO-examenkandidaten om te kunnen slagen de rekentoets VO hebben afgelegd. In een nog aan te wijzen periode van naar verwachting twee weken worden aan scholen *rekentoetsen* voor 2F en voor 3F aangeboden. Daarnaast wordt een periode aangewezen waarbinnen de school herkansingen kan plannen voor de rekentoets VO.

De rekentoets in de uitslagregel

Vanaf het schooljaar 2013/2014 telt het resultaat van de rekentoets VO mee in de uitslagregel. Leerlingen moeten dan ten minste een vijf halen voor de rekentoets. Vanaf het schooljaar 2015/2016 wordt rekenen in het havo en vwo onderdeel van de *kernvakkenregeling*. Leerlingen in het vmbo mogen vanaf dat jaar niet meer dan één vijf halen voor rekenen en Nederlands.

Zie voor meer informatie over de exameneisen in het VO www.examenblad.nl > zoeken op: aangescherpte exameneisen.

4 Doorlopende toetslijnen: afstemming tussen referentieniveaus

Met de referentieniveaus wil de minister dat leerlingen in een doorlopende leerlijn beter gaan presteren op het gebied van taal en rekenen. Om een doorlopende leerlijn tussen de schooltypen te (kunnen) realiseren, is het belangrijk dat in de toetsen en examens de eisen van de referentieniveaus in de verschillende sectoren op elkaar zijn afgestemd. Het behalen van niveau 2F in het VO moet gelijkwaardig zijn aan het behalen van niveau 2F mbo. Op die manier kan de doorlopende leerlijn tussen de schooltypen worden gerealiseerd.

Om de toetsen in de verschillende sectoren onderling goed af te stemmen heeft het CvE de opdracht gekregen om op verschillende momenten in de schoolloopbaan van leerlingen toetsen aan te bieden waarmee het referentieniveau taal dan wel rekenen kan worden vastgesteld. In de toekomst zullen de centrale eindtoets primair onderwijs, de rekentoets VO, de centrale examens Nederlands en de centraal ontwikkelde examens (COE's) taal en rekenen in het mbo allemaal deel uitmaken van een doorlopende toetslijn.

Om te waarborgen dat voor verschillende doelgroepen via verschillende toetsen of examens toch eenzelfde referentieniveau wordt vastgesteld, doet Cito onder verantwoordelijkheid van het CvE en in opdracht van het ministerie van OCW onderzoek. Doel van dit vergelijkingsonderzoek is het komen tot zogenoemde *referentiesets van opgaven*.

Een referentieset is een verzameling opgaven voor elk referentieniveau die de te meten domeinen inhoudelijk goed dekt. De opgaven zijn zo gekozen dat er geen bevoordeling of benadeling van specifieke groepen leerlingen optreedt. Om een voorbeeld te geven: aan het niveau 2F moeten in het vmbo dezelfde eisen worden gesteld als aan niveau 2F voor mbo-2, -3. Het CvE acht dit onderzoek van groot belang om de toetsen over de onderwijssectoren heen te kunnen ijken.

VO-scholen wordt gevraagd om aan het onderzoek mee te werken, door bijvoorbeeld proeftoetsen bij leerlingen af te nemen voor Nederlands of rekenen. De eerste afnames voor dit onderzoek in het VO vinden plaats in maart en april 2012 en staan los van de hiervoor genoemde pilots voor de rekentoets VO. Scholen zijn inmiddels voor dit onderzoek benaderd.

Voor meer informatie over dit project, zie: www.referentiesets.nl

5 Kandidaten met een beperking

Algemeen

De uitgangspunten in het VO voor kandidaten met een beperking gelden ook voor de toetsing van taal en rekenen. Dat wil zeggen: exameneisen gelden onverkort, maar als een kandidaat hinder ondervindt door de wijze van examinering, dient de directeur maatregelen te nemen om die hinder weg te nemen (Eindexamenbesluit artikel 55).

De directeur kan bij centrale toetsing gebruikmaken van speciale versies waarin met de beperking rekening is gehouden. Deze versies worden door het CvE aangeleverd. Mocht een versie onvoldoende geschikt zijn, gegeven de specifieke aard van de beperking, dan kan de directeur net als bij de huidige centrale examens contact opnemen met DUO. In overleg wordt dan bekeken of en in hoeverre maatwerk nodig en mogelijk is. Voor beperkingen die niet van zintuiglijke of fysieke aard zijn, zoals bijvoorbeeld dyslexie, is een deskundigenrapport vereist. Van de aanpassingen bij de toetsing wordt melding gemaakt bij de inspectie.

Taal

De referentieniveaus taal worden verwerkt in de huidige centrale examens Nederlands.

Voor de *papieren* examens, waaronder de examens Nederlands, gold en blijft gelden wat voor alle centrale examens in het VO van toepassing is:

- voor *dyslectische* kandidaten zijn auditieve voorzieningen beschikbaar in de vorm van ingesproken tekst (Daisy-cd) en spraaksynthese. De examens worden vanaf 2013 geleverd in een lettergrootte die voor dyslectische kandidaten voldoende is (punt 12);
- voor leerlingen met een *visuele* beperking worden examens voorzien van onder andere een toelichting bij afbeeldingen, en kunnen de examens worden geleverd in braille, als digitale tekst geschikt voor spraaksynthese of braille-leesregels, en als ingesproken tekst;
- voor leerlingen met *dyscalculie* zijn geen aangepaste versies van examens Nederlands beschikbaar;
- aanpassingen voor *dove* leerlingen zijn bij papieren examens niet nodig.

Voor *digitale* examens – op dit moment de examens Nederlands en andere algemene vakken in BB en KB – gelden in principe dezelfde aanpassingen:

- *dyslectische* leerlingen kunnen weer gebruikmaken van audio (verklanking);
- voor *blinde* en *slechtziende* leerlingen zijn er aangepaste versies;
- omdat in digitale examens ook sprake kan zijn van geluid (luisteren), zijn er aangepaste versies voor *dove* leerlingen bij Nederlands (en andere talen);
- ook hier geldt dat leerlingen met een beperking gebruik kunnen maken van extra examentijd als de wijze van examinering maakt dat zij meer tijd nodig hebben voor het lezen van de opgaven of het noteren van het antwoord;
- voor leerlingen met *dyscalculie* zijn er geen aangepaste versies of speciale hulpmiddelen. Voor de examens Nederlands is dat ook niet relevant.

In situaties waarin de specifieke aard van de beperking maakt dat de toegankelijkheid ook met speciale versies niet is gewaarborgd, neemt de directeur contact op met DUO. Het maatwerk kan betekenen dat de kandidaat een (semi-)mondeling aflegt met een gecommiteerde van de commissie staatsexamens VO van het CvE.

Rekenen

Ten aanzien van de rekentoets VO gelden dezelfde uitgangspunten als bij taal, waarbij voor de digitale toets wordt aangesloten bij de gegroeide praktijk bij andere digitale examens:

- voor *dyslectische* en *visueel beperkte* kandidaten worden speciale versies geleverd – voor dyslectische kandidaten al in de cursus 2011/2012, voor visueel beperkte kandidaten het jaar daarop (2012/2013);
- voor *dove* kandidaten is gezien de aard van de rekentoets geen aanpassing nodig;
- een kandidaat met *dyscalculie* heeft niet zozeer moeite met de wijze van examinering als wel met de exameneisen zelf. Daarom zijn in beginsel geen aanpassingen mogelijk. Wel wordt in de pilot in het schooljaar 2011/2012 nagegaan op welke wijze kan worden voorkomen dat een kandidaat met dyscalculie door zijn beperking over vrijwel alle opgaven struikelt waardoor niet meer zichtbaar is welke aspecten van rekenen hij wél beheerst. De uitkomsten daarvan zullen worden meegenomen in de verdere ontwikkeling van de rekentoets.

Ook bij de rekentoets geldt dat als de speciale versies in onvoldoende mate de hinder ondervangen die een kandidaat heeft door de wijze van examinering, contact moet worden opgenomen met DUO, waarna wordt gezorgd voor maatwerk eventueel in samenwerking met de commissie staatsexamens VO van het CvE.

6 Nieuw computerexamensysteem

Het CvE werkt in opdracht van het ministerie van OCW aan een nieuw computerexamensysteem voor de afname van digitale examens. Op termijn zal dit nieuwe systeem het huidige systeem, ExamenTester, gaan vervangen. De verwachting is dat dit pas vanaf 2015 het geval zal zijn.

Totdat het nieuwe systeem er is, wordt de rekentoets afgenomen in ExamenTester. Scholen doen er goed aan ervaring op te doen met ExamenTester. De ervaringen, opgedaan met ExamenTester, zullen scholen bij het nieuwe computerexamensysteem hoe dan ook profijt opleveren.

Het bovenstaande is voornamelijk alleen van toepassing op de rekentoets en de centrale examens Nederlands BB en KB. De centrale examens Nederlands GL/TL, havo en vwo worden op papier afgenomen. Dit zal voorlopig zo blijven.

Meer informatie

Meer informatie over het nieuwe computerexamensysteem is te vinden op www.cve.nl/computerexamensysteem. Hier vindt u ook de brief die op 16 december 2011 naar VO-scholen is verzonden aan systeembeheerders en examensecretarissen over de systeemeisen van dit nieuwe systeem.

7 Wie zijn er bij de implementatie betrokken?

De centrale examens Nederlandse taal en de rekentoetsen VO worden ontwikkeld onder regie en verantwoordelijkheid van het CvE, in opdracht van het ministerie van OCW. Het CvE heeft commissies ingesteld die de ontwikkeling van de examens sturen en begeleiden en die ze uiteindelijk vaststellen. De voorzitters van deze commissies zijn door het CvE geworven, de commissieleden zijn voorgedragen door vakverenigingen, onderwijsbonden en sectorraden uit het vervolgonderwijs, of worden vanwege hun specifieke expertise als materiedeskundige aan de commissie toegevoegd.

Operationalisatie van de implementatiestappen, afstemming over communicatie en samen activiteiten ontplooiën ten behoeve van de implementatie van taal en rekenen in het eindexamen VO gebeurt via de Werkgroep taal en rekenen VO. Hierin zitten zowel afgevaardigden van Cito, SLO en het Steunpunt taal en rekenen vo als van het ministerie van OCW. De werkgroep staat onder regie van het CvE.

Voor de implementatie van de referentieniveaus taal en rekenen in het eindexamen VO werkt het CvE samen met verschillende partijen:

Cito

Cito ontwikkelt de examens Nederlands en de rekentoetsen in opdracht van het CvE. Cito doet dat door docenten in te schakelen uit het VO-veld. De rekentoetsen worden afgenomen met behulp van door Cito ontwikkelde examensoftware (ExamenTester).

SLO

Ook SLO, het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling, heeft een rol bij de ontwikkeling van de toetsen ten behoeve van de referentieniveaus. Zo zijn de rekentoetswijzers onder voorzitterschap van SLO tot stand gekomen. Daarnaast heeft SLO in opdracht van het ministerie van OCW een handreiking ontwikkeld voor de schoolexamens Nederlands, in lijn met de referentieniveaus (zie de *Informatiewijzer* achterin deze brochure).

Steunpunt taal en rekenen vo

De informatievoorziening over de centrale examens taal en rekenen voor het VO loopt via het Steunpunt taal en rekenen vo. Op de website van het Steunpunt is de meest actuele informatie te vinden over de implementatie van taal en rekenen in deze sector (zie: www.steunpunttaalenrekenenvo.nl). Ook verstuurt het Steunpunt flietsberichten met daarin de laatste stand van zaken. Daarnaast organiseert het Steunpunt geregeld informatiebijeenkomsten over het implementatietraject van de referentieniveaus in het eindexamen VO, in samenwerking met het ministerie van OCW, het CvE, Cito en SLO.

Vakverenigingen, sectorraden en ander belanghebbenden

Regelmatig wordt aan vakverenigingen, sectorraden en andere belanghebbenden gevraagd om mee te denken over zaken met betrekking tot de organisatie en de logistiek van de te ontwikkelen centrale examens taal en rekenen VO. Daarnaast krijgt de betrokkenheid van vakverenigingen, onderwijsbonden en sectorraden uit het vervolgonderwijs vorm doordat aan hen wordt gevraagd leden voor te dragen voor diverse (vak)commissies.

8 Informatiewijzer

Over de implementatie van de referentieniveaus taal en rekenen in het eindexamen VO is reeds veel informatie beschikbaar. In deze brochure is al regelmatig verwezen naar plaatsen op het internet waarop deze informatie beschikbaar wordt gesteld. Hieronder staan deze bronnen nog eens op een rij.

Publicaties	Voor wie
Brochure <i>Implementatie referentieniveaus taal en rekenen in eindexamen VO</i> (2012)	alle betrokkenen
Voorlichtingsbrochure(s) Pilot rekentoets VO	examensecretarissen en systeembeheerders
Activiteitenplanning Pilot rekentoets VO	examensecretarissen en systeembeheerders
Handreiking bij SE Nederlands	docenten Nederlands en examensecretarissen
Syllabi Nederlandse taal 2014	docenten Nederlands
Rekentoetswijzers 2F en 3F	docenten wiskunde en andere geïnteresseerden
Servicedocumenten Steunpunt taal en rekenen VO	geïnteresseerden en betrokkenen bij invoering referentieniveaus taal en rekenen in eindexamen VO
Brieven minister OCW ten aanzien van implementatie referentieniveaus taal en rekenen in VO	geïnteresseerden en betrokkenen bij invoering referentieniveaus taal en rekenen in eindexamen VO
Online informatie	Voor wie
Referentieniveaus taal en rekenen VO	geïnteresseerden
Referentiesets	geïnteresseerden
Officiële informatie centrale examens VO	examensecretarissen
Wet- en regelgeving rondom taal en rekenen VO	examensecretarissen, docenten VO
Eindexamenbesluit VO	Examensecretarissen en andere geïnteresseerden
Nieuw computerexamensysteem	systeembeheerders, examensecretarissen

Wanneer	Meer informatie
maart 2012	zie: www.cve.nl > Publicaties > Overig
najaar (jaarlijks)	www.cito.nl > onderwijs > voortgezet onderwijs > rekentoets VO
najaar (jaarlijks)	www.cito.nl > onderwijs > voortgezet onderwijs > rekentoets VO
februari 2012	www.slo.nl/voortgezet/tweedefase/schoolexamen/handreikingen/
concept: 2012 definitief: 2014	concept: via www.cve.nl > Publicaties > Syllabi definitief: via www.examenblad.nl
najaar 2011	www.slo.nl > zoeken op: servicedocument rekentoetswijzer
najaar 2011	zie: www.steunpuntaalenrekenenvo.nl en www.taalenrekenen.nl
d.d. oktober 2009, mei 2010, oktober 2010 en november 2011	www.steunpuntaalenrekenenvo.nl

Waar

www.taalenrekenen.nl

www.referentiesets.nl

www.examenblad.nl

Examensecretarissen ontvangen regelmatig een mailing via examenblad, met daarin actuele informatie.

zie: www.steunpuntaalenrekenenvo.nl/informatie/kaders-en-regels
zie ook: www.examenblad.nl > zoeken op: aangescherpte exameneisen

zie: www.steunpuntaalenrekenenvo.nl

www.cve.nl/computerexamensysteem

Hier is ook de brief te vinden die in december 2011 naar scholen VO is verzonden over de systeemeisen van het nieuwe computerexamensysteem.

Colofon

Redactie College voor Examens, Willemijn Leene, Maaïke Beuving,
Ameling Algra, in samenwerking met de Werkgroep taal en rekenen VO.
Vormgeving en-publique.nl **Druk** Libertas **Oplage** 5.000

Maart 2012

College voor Examens
030 – 28 40 700, info@cve.nl
Postbus 315, 3500 AH Utrecht

www.cve.nl